

Te fakamauaga o tau COVID-19 suki puipui: Ne a mea ka tupu

Te suki puipui se tasi o auala e mafai ne tatou o 'teke te salalau valevale o te COVID-19 kae puipui a te ola malosi mo te olaaga 'lei o tou komiuniti.

Puipuiga

Te suki puipui o te COVID-19 e se 'togi kae avanoa mo so se tino i Niu Sila.

A te suki puipui e puipui tou ola 'lei kae taofi foki a masaki kae galue fakatasi mo puipuiga fakanatula o te foitino (body's natural defences) ko te mea ke toka koe o 'teke te manu 'pisi, manafai koe seki puipuigina.

Te suki puipui o te COVID-19 e galue o fakagasue a fakatokaga kola e puipui tou foitino (immune system) o faite a manu 'teke (antibodies) mo manu o te toto (blood cells) kola e galue o 'teke te manu 'pisi o te COVID-19.

Faiga te suki puipui o te COVID-19 se mea e tāua ke fai ona ke puipui koe mai te pokotiaga o te manu 'pisi.

Kafai ko oti koe ne suki, tumau loa o faeteete o taofi te 'pisi o te COVID-19. 'Fulu faka'lei kae fakamalō ou lima. Taletale io me mafatua ki te fatiga o tou tullilima kae nofo fale manafai koe e fakamasakisaki. Te mea tenei ka fesoasoani o puipui koe, tou kāiga mo nisi tino.

Tumau loa o fakaaogā te polokalame o te COVID-19 fakamaoniga (COVID tracer app), fakaola te Bluetooth o tau telefoni, kae e 'tau foki koe o pei ki puipuiga o mata io me ko ufimata.

Te Saogalemu

Medsafe e talia fua ne latou te suki puipui ke fakaaogā i Niu Sila manafai ko fiafia latou me i tena fakaaogā e saogalemu kae galue faka'lei. A suki puipui katoa o te COVID-19 ka fakasolo i te iloiloga me saogalemu (safety test) kae e 'tau foki o fetau mo tapula masani ko oti ne fakatokagina.

Te suki puipui ko te Pfizer

Te suki puipui tenei e see fai ne ia ke maua ne koe te COVID-19. E manakogina ne koe e lua a sukiga o te vailakau (doses), i te vā o te tolu vaiaso. Ke fakamautinoa me maua ne koe te puipuiga 'lei, taumafai ke mautinoa foki me ne maua ne koe e lua ou suki o te suki puipui.

Kafai se mafai ne koe o oko ki tau palani fakamoe (appointment), toe fakatonu fakavave.

Mea kola e mafaufaugina mai mua o fai tau suki puipui

Kafai ne seki talia ne tou foitino a se suki puipui io me se suki i taimi ko teka (severe or immediate allergic reaction), fakamolemole fakailoa ki te tino suki.

Kafai e fakaaogā ne koe vailakau fakamānifi toto (blood-thinning) io me masaki ki tafega o toto (bleeding disorder), fakamolemole fakailoa ki te tino suki ke iloa ne ia.

[New Zealand Government](#)

Unite
against
COVID-19

Kafai koe e faitama, fakamolemole faipati ki te tino fai te suki, tou tokita io me ko te tino fakafanau.

Matou nei e se ave a te Pfizer suki puipui ki a latou kola e mai lalo o te 16 tausaga te matua.

Kafai e isi ne fakaasiga o te COVID-19, fai tau sukesukega (test) kae nofo fale ke oko ki te taimi ko maua te ikuga o tau sukesukega. Ko mafai koe o suki manafai te ikuga ki tau sukesukega e se pokotia.

Sea te mea ka tupu ma oti taku suki puipui?

E 'tau koe o fakatali pela me se 20 minute ma oti koe ne suki ko te mea ke aasi koe ne tino galue me ia koe e 'lei e seai ne faka'saega me se talia ne tou foitino te suki.

E mafai o manakogina ke tai leva atu te onoonoga ki a koe manafai ne isi ne faka'saega ne tupu ki suki puipui io me ne nisi suki ne maua ne koe i taimi ko teka, io me e leva te koga ka faimalaga koe iei ma oti tau suki puipui ne fai.

Pokotiaga e mafai o tupu

Pela mo vailakau katoa, te suki puipui e mafai o isi ne pokotiaga ki nisi tino. A mea konei e lauiloa, e masani o feoloolo io kae se leva foki kae e se faka'tuka ne ia koe ke toe fai tau suki i te lua o taimi io me ko au mea masani fai i aso takitasi.

A lipoti i pokotiaga kola e lauiloa ko te mae i te koga ne suki, e mae te ulu kae lagona foki te vāivai o te foitino io me fita te foitino.

Mae ga'kano, fakamasakisaki, fakamakalilili, fiiva, sokoga mae kae taitai lua e mafai foki o tupu. Te mea tenei e fakaasi i te suki puipui e galue. Konei a nisi mea e masani lipoti mai ma oti te suki i te lua.

Nisi pokotiaga ko te mafai o tai pokotia tau fakateletele io me ko te fakaaogagā o masini.

Te se talia ne te foitino a vailakau e mafai o tupu kae mauagatā. A tino suki (vaccinators) ne akoga ke iloa o fakatoka a feitu konei.

Mo nisi fesoasoani mo fakamatalaga

Kafai e lagona ki tou foitino a fakaasiga pela e tai pau mo te COVID-19, pela me foou tou taletale, maluga te vela/fiiva io me ko se sogi io me ko 'kese te tami io me ko te sogi o mea, nofo fale kae fai tau sukesukega i te COVID-19.

Kafai koe se mautino tonu e uiga ki ou fakaasiga io me ko gasolo loa koe o masaki, telefoni ki te telefoni ki te Healthline i te **0800 358 5453**.

Kafai koe e isi ne manavasega fakavave e uiga ki tou saogalemu telefoni **111**, kae fakamautinoa loa kia latou me ia koe ne fai tau COVID-19 suki puipui ko te mea ke iloilo faka'lei ne latou koe.

Te maua o fakamatalaga tonu e taaua.

Ke faeteete i fakamatalaga e se tonu i luga i te initaneti mo nisi koga aka.

E mafai o maua ne koe fakamatalaga e tonu kae fakamaonigina i te:

covid19.govt.nz/vaccine
health.govt.nz/covid-vaccine

io me telefoni ki te Laina o te ola 'Lei (Healthline) i te **0800 358 5453**.

New Zealand Government

**Unite
against
COVID-19**

 **MINISTRY OF
HEALTH**
MANATŪ HAUORA